

INNEHÅLL

Till dig som är ung	5
Bo hemma.....	7
Flytta hemifrån	10
Välja yrke	17
Studier	20
Börja arbeta	30
Spara	35
Låna	39
Fickpengarna	44
Ordning på pengarna	47
Vad kostar det att leva?	51
Vårt skyddsnet	54
Dina egna försäkringar	61
Plugga/arbeta utomlands	64
Bilen	68
Legitimation	73
Några åldersgränser	74

Till dig som är ung

Pengar är kanske inte det viktigaste i livet men de betyder en hel del för dina framtida möjligheter.

Redan när du går ut gymnasiet måste du göra viktiga val som kommer att påverka din ekonomi. Försök sätta dig in i hur konsekvenserna kan bli på sikt

- Väljer du att studera vidare på universitet eller högskola för att förbättra dina möjligheter att få jobb så är det ofta ett klokt val. Då tar du förmodligen studielån som troligen ska betalas tillbaka under många år framåt. Tänk noga igenom ditt utbildningsval så att du inte drar på dig större skulder än nödvändigt.
- Väljer du istället att börja arbeta direkt efter skolan, blir din ekonomi nog ganska bra - till en början. Bor du dessutom hemma de första åren får du en hel del pengar över varje månad. Då är det lätt att du skaffar dig dyra vanor. Och med fast arbete är det möjligt att låna pengar till resor, bil och liknande. Men binder du tidigt upp dig med sådana lån har du troligtvis inte råd att låna när de stora lånebehoven kommer - till t ex bostad och inredning.

Med hjälp av *Ungdomsekonomen* hoppas vi att du ska få ett bra grepp om din ekonomi så att dina pengar räcker till det du verkligen vill ha och det du behöver - både nu och i framtiden.

På swedbank.se under Ung och student finns mer information för dig som pluggar. Vill du enkelt göra en budget eller testa dina kunskaper i privatekonomi går du in på ekonomikompassen.se.

Swedbank
Institutet för Privatekonomi
105 34 STOCKHOLM
Tel: 08-585 90 000

Bo hemma

När du går i skolan

Dina föräldrars skyldighet att försörja dig upphör när du fyller 18 år. Men om du fortfarande går i skolan, gymnasiet eller motsvarande, är dina föräldrar skyldiga att försörja dig under din skoltid, men inte längre än till dess du fyller 21 år. Har du egna tillgångar kan du vara skyldig att bidra till din försörjning.

Under skoltiden får du studiebidrag om du är mellan 16 och 20 år. Bor du inte hemma när du går i gymnasiet kan du få inackorderingstillägg m m (se sid 24).

De flesta skolungdomar har inkomster av olika slag. En del får månadspeng av sina föräldrar, andra får själva ta hand om studiebidraget och många arbetar under loven för att förstärka kassan.

Vänj dig redan nu vid att planera din ekonomi. När du flyttar hemifrån förutsätts du kunna klara den. Ska du t ex själv betala för dina kläder, bör du tänka igenom vad du behöver på sikt och sätta undan pengar för de stora inköpen.

När du arbetar

Om du har börjat arbeta är du skyldig att försörja dig själv. Men även om du betalar skäligt för dig, kostar det mindre att bo kvar hemma än att flytta till egen lägenhet. Ett förslag är att du betalar ungefär så mycket som tabellen visar. Men givetvis kan justeringar vara motiverade – både uppåt och nedåt.

Betala hemma	
Rum	1.500
Mat (exkl lunch)	1.450
Tvätt, hygien	230
Tel, tv, tidning, internet	220
Summa kr/mån	3.400

Den här kalkylen grundar sig på rena utgifter. Ersättning till dina föräldrar, om det är de som t ex tvättar och lagar mat, ingår inte. Något avdrag för det du själv utför hemma finns heller inte med. Har du många kompisar hemma som du bjuder på mat, eller om du ringer många samtal etc, kanske en justering uppåt bör göras.

Hyeskostnaden för rummet hemma är beräknad till ca hälften av vad ett studentrum kostar. Matkostnaden för killar är högre än för tjejer, eftersom killar enligt Livsmedelsverkets beräkningar äter mera. Kanske ser verkligheten ibland annorlunda ut; en sportig tjej äter troligtvis lika mycket som en stillasittande kille.

Kalkylen förutsätter att du äter lunch ute fem dagar i veckan. Om du äter alla måltider hemma, eller "lunchmatlåda" ska ingå, blir månadskostnaden för maten 1.800 kr.

Här är ett exempel på hur ekonomin kan se ut för den som har börjat arbeta och fortfarande bor kvar hemma.

Budget bo hemma	Kille	Tjej
Lön	19.500	19.500
Skatt*	- 4.630	- 4.630
Kvar att leva på, kr/mån	14.870	14.870
Betala hemma (se sid 7)	3.500	3.200
Utelunch	990	990
Kläder	560	560
Arbetsresor	600	600
Fackavgift	510	510
Härvård/hälsovård, sport	500	510
Summa utgifter, kr/mån	6.660	6.370
Kvar till nöjen, hobbyer, sparande och semester	8.210	8.500

* Inkl skatt på lunchsubvention.

"Kvar till-posten" är det som är kvar när basutgifterna är betalda. Tänk på att du nu har en mycket bra ekonomi med låga omkostnader och bara dig själv att försörja. Den som bor i egen lägenhet får inte alls lika mycket kvar (se sid 12).

ETT GOTT RÅD

Spara nu så att du har ett kapital till din bostad och inredning längre fram.

